

Af samme forfatter:

Syv fantastiske Fortællinger

Den afrikanske Farm

Vinter-Eventyr

Pierre Andrézel: Gengældelsens Veje

Skæbne-Anekdoter

Sandhedens Hævn. En Marionetkomedie

Skygger paa Græsset

Ehrengard

Mit livs mottoer og andre essays

Efterladte fortællinger

Karen Blixen fortæller (kassettebånd)

Moderne ægteskab og andre betragtninger

Breve fra Afrika 1914-31

Karen Blixen

SIDSTE FORTÆLLINGER

BIND I

Gyldendals Tranebøger

Det ubeskrevne blad

Ved byporten sad dagen igennem en gammel kaffebrun, sortklædt kone, som tjente sit brød ved at fortælle historier.

Hun sagde:

„De vil høre en historie, kære herre og dame? Ak, jeg har fortalt mange historier, over tusind, siden den tid da jeg lod unge mænd fortælle mig selv smukke historier om en rød rose, to klare bjergsøer og to trinde liljeknopper, og om fire silkeglatte, dødeligt knugende slanger. Det var min mormoder, den dejlige, den ofte favnede, der til sidst – rynket som et vinteræble og sammenkrøbet på hug under det barmhjertige slør – tog sig for at lære mig fortællekunsten. Hendes egen mormoder havde engang oplært hende deri, og begge disse to var bedre fortællersker end jeg. Men det er nu lige meget, thi for folket er de og jeg blevet ét, og folket ærer mig især, fordi jeg har berettet for det i to hundrede år.“

Har man da betalt hende godt, og er hun kommet i humør, kan hun også fortælle mere.

„Hos min mormoder,“ siger hun, „gik jeg i en skrap skole.

‘Vær tro imod historien,’ sagde den gamle. ‘Vær evigt og urokkeligt tro imod historien.’

‘Hvorfor skal jeg være det, bedstemoder?’ spurgte jeg hende.

‘Skal jeg give dig grunde, næbbede pigebarn?’ råbte hun. ‘Og du vil være fortællerske? Nuvel, du skal blive fortællerske! Og jeg vil give dig grunde! Hvor menneskene er tro, er evigt og urokkeligt tro imod historien, der taler til sidst tavsheden. Hvor der ingen historie er og ingen har været, eller

hvor man har forrådt historien, der er tavsheden tomhed, – men når den fortællerske tier, som har været historien tro indtil døden, da taler tavsheden. Enten nu en lille tøs forstår det eller ej!

Og hvem fortæller da, når vi selv tier, en historie bedre end nogen af os har gjort det? Det gør tavsheden. Hvor læser man da en bedre historie end på den skønnest prentede side i den kosteligste bog? På det ubeskrevne blad. Når en kongelig og ridderlig pen, i mægtig inspiration, har nedskrevet sin historie med det sjældneste blæk af alle, hvor kan vi da læse en endnu dybere, sødere, grummere og lystigere historie end denne historie? På det ubeskrevne blad!”

Den gamle sidder tavs en tid, gumler og ler kun lidt med sin tandløse mund.

„Der findes mellem fortællersker en historie om det ubeskrevne blad,“ siger hun. „Vi fortæller den ikke gerne. Thi den kan, for de ikke-indviede, svække vor egen kredit. Dog, til Dem, min kære og fine herre og dame med de gavmilde hjerter, vil jeg berette den.“

Højt oppe i Portugals blå bjerge ligger et nonnekloster for søstre af Karmelitterordenen, hvilken er en meget streng orden. I gamle dage var klostret hovedrigt og stormægtigt, mange af søstrene var fornemme damer, og der skete mirakler. Men i århundredernes løb higede højborne damer mindre og mindre efter at faste og bede, de store medgifter flød karrigere ind i klostrets kasse, og de få fattige søstre holder nu kun til i et hjørne af den vældige, forvitrende bygning, der ser ud som om den havde sat sig for at blive ét med bjerget selv. Dog er det et muntert og virksomt søsterskab. De har stor glæde af deres hellige betragtninger, og de varetager med inderlig fornøjelse den særlige bedrift, som i den gamle tid forskaffede klostret et mærkeligt privilegium. De forarbejder det fineste lærred i Portugal.

Den lange mark neden for klostret bliver pløjet af snehvide okser, og frøet bliver kyndigt udsået af arbejdshærdede, jomfruelige hænder med muld under neglene. Når da hørrer blomstrer er den hele dal luftblå som det forklæde, Den hellige Jomfru bandt om sig for at gå ud og samle æg i Sankt Annas hønsegård, lige netop øjeblikket inden ærkeenglen Gabriel med vældigt vingesus svang sig ned på husets dørtærskel, og mens så højt oppe, at man kunne blive svimmel derved, en due, som en sølvstjerne, holdt sig dirrende på vingerne. I miles omkreds løfter i denne sommermåned folk i landsbyerne blikket mod ageren og spørger sig selv: „Nå, er klostret nu blevet løftet op i himlen? Eller har vore gode små søstre fået himlen trukket ned på jorden til sig?“

Sidenefter, til rette tid, bliver først hørrer rusket, skættet og heglet, derpå den fine tråd spundet og linet vævet, – og til allersidst breddes lærredet på bleg på græsset, så at man godt kan tro at der ligger felter af sne rundt om hele klostret. Og alt dette går for sig med hjertelig omhu og andagt og under betænkninger og bestænkninger som er klostrets hemmelighed. Derfor bliver også det færdige lærred, som sendes ud ad porten på ryggen af små æsler, stadig ned ad bakke til byerne, så blomsterhvidt og glat og lækkert som min egen lille fod når jeg, fjorten år gammel, havde tvættet den for at gå til dans i vor landsby.

Flid, kære herskaber, er en god ting, og fromhed er en god ting, men den allerførste spire til en historie må komme fra et helligt sted uden for den selv. Således får lærredet fra Convento Velho sin sande kraft og fortræffelighed af den omstændighed, at det allerførste linfrø, for syv hundrede år siden, blev bragt hjem til Portugal af en korsfarer, fra Det hellige Land.

I Bibelen, i Josvæ Bog, kan man læse om landene Lecha og Maresa. Jeg kan ikke selv læse, og har aldrig set denne hel-

lige skrift. Men min mormoders mormoder nød som barn stor godhed i en gammel jødisk rabbiners hus, og den kundskab som hun modtog af ham har vi siden, den ene efter den anden, bevaret og lært udenad. „Caleb's datter Achsa begærede en ager af sin fader, sprang ned af asenet og sagde: 'Giv mig en velsignelse! Thi du gav mig et land sønderpå, giv mig og vandspringe!' Så gav han hende vandspringe oven og vandspringe neden. Og på de samme agre sønderpå, Lecha og Maresa, levede sidenefter de slægter, som arbejdede på det kostelige linklæde for Asbeæ hus.“ Den portugisiske korsfarer, hvis slægt selv engang havde været lærredvævere, henryktes af linets finhed og styrke og bandt en pose af dets frø ved sin sadel.

Gennem denne store mærkelighed fik da klostret sit privilegium, som var dette, at levere brudelagner til alle unge prinsesser af det kongelige hus.

De må vide, kære herre og dame, hvis De ikke allerede ved det, at det i Portugal, i meget gamle og fornemme slægter, har været skik, at morgenen efter et bryllup, og inden morgengaven blev afgivet, den højeste hushovmester fra paladsets balkon udhængte nattens brudelagen med den højtidelige proklamation: „*Virginem eam tenemus*“ – „Vi bevidner at hun var jomfru.“ Den ældgamle og ærværdige skik blev allerstrengest overholdt af den kongelige familie selv, og har der bestået indtil for en menneskealder siden. Et sådant lagen blev aldrig siden tvættet eller igen anvendt.

Men klostret i bjergene nød, i erkendelse af det leverede lærreds hellige oprindelse og som belønning for dets kvalitet, den udmærkelse at modtage tilbage midterstykket af det lin, der bevidner en kongelig bruds ære.

I klostrets midterfløj, der skuer ud over hele det omliggende land, er en lang sal eller et galleri med sort og hvidt marmorgulv. På salens vægge hænger side om side en række gyldne rammer, hver enkelt prydet med en kronet plade af

rent guld, på hvilken en prinsesses navn er indgraveret: dona Christina, dona Inez, dona Jacintha Lenora, dona Maria. Og i enhver af disse rammer er indfattet et sådant stykke lærred skåret ud af et kongeligt lagen.

I de famlede og blegede aftegninger, som rammerne omslutter, kan man med nogen god vilje læse hele dyrekredsens tegn: Vægten, Skorpionen, Løven og Tvillingerne – eller man kan finde billeder fra sin egen tankeverden: et træ, en rose, et hjerte, et sværd, eller endog et med et sværd gennemstunget hjerte.

I gamle dage hændte det tit, at et stateligt, farveprægtigt optog snoede sig gennem det stengrå bjerglandskab, op mod klostret. Prinsesser af Portugal, som nu var hertuginder, ærkehertuginder, dronninger eller enkedronninger i fremmede lande, kom her med deres store følge på en pilgrimsfærd, som var både hellig og forborgent munter. Fra hørmarken opefter blev vejen meget stejl, den kongelige dame måtte stå ud af sin karet og lade sig bære det sidste stykke i en bærestol som var skænket klostret til dette formål.

Senerehen, op mod vor egen tid, er det sket – ligesom når en sidste gnist i et brev, der brændes, efter at alle andre er løbet hen ad kanten og er udslukte, endnu kommer til syne – at en meget gammel adelsfrøken kommer rejsende til Convento Velho. Hun har været en ung prinsesses legesøster, veninde og hofdame. Idet hun stiger op mod klostret, bliver udsigten omkring hende, til alle sider, videre. I galleriet fører gæstesøsteren hende til pladen med prinsessens navn, og forlader hende, thi hun forstår at hun her ønsker at være ene. Langsomt, langsomt går erindringerne gennem det lille ærværdige, kraniumlignende og kniplingsdækkede hoved, og der nikkes blidt til dem. Den trofaste veninde gennemgår brudens legitime, ophøjede lod og lykke med den udvalgte, ubekendte fyrstelige brudgom. Hun ser for sig glæder og skuffelser, statsrejser og regeringsjubilæer, hofintriger og

krige. Tronarvingers fødsel og de kongelige børns egne ægteskabelige forbindelser, dynastiers stigen eller synken. Af tegnet på lærredet blev, husker den gamle hofdame, engang taget varsel, og nu, da hun kan overse menneskeskæbner, kan hun sammenstille varslet med udfaldet og sukke lidt og så smile lidt. Hvert enkelt lærred, med sin kronede navneplade, har en historie at fortælle, og med dyb troskab mod historien er ethvert hængt op.

Men midt i den lange række hænger et lærred, der adskiller sig fra de andre. Rammen er så skøn og tung som nogen herinde og bærer, så stolt som nogen, sin gyldne plade med den kongelige krone. Men på pladen står intet navn, og det lin, som rammen indfatter, er hvidt fra hjørne til hjørne, et ubeskrevet blad.

I, der vil høre historier, betragt dette blad og erkend de gamle fortællerskers, min bedstemoders og hendes bedstemoders visdom.

I hvilken evig og urokkelig troskab imod historien er ikke dette lærred blevet indføjjet i rækken! Fortællerskerne selv tilhyller her deres hoved og tier. Thi de højkongelige forældre, som har beordret det indrammet og ophængt, kunne jo have ladet være.

Det er foran dette hvide lin at de gamle prinsesser – de erfarne, i livet prøvede, pligttro dronninger, hustruer og mødre – og at de højbårne gamle jomfruer, disses legesøstre, hofdamer og brudepiger, altid er standset og har dvælet længst. Det er foran dette hvide lin at endnu i dag gamle og unge nonner, og abbedissen selv, falder dybest i tanker.“